

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

BANDIRMA 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ

(Rapor No: 2020 / 17)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 16.06.2020 tarih ve 2020/141 sayılı kararında oy çokluğu ile kabul edilmiştir.)

HAZİRAN 2020

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	2
GİRİŞ.....	3
1. BANDIRMA 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU	3
1.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	3
1.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler.....	4
1.3. Kurum Personeli	4
2. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER	5
2.1. Şikâyet ve Talep Mekanizmasının İşlerliği	6
2.2. Fiziksel Koşullar.....	6
2.2.1. Genel Bilgiler	6
2.2.2. Kırılgan Gruplar	7
2.2.3. Sağlık Koşulları	7
2.2.4. Kantin	9
2.3. Personel ve Yönetim.....	9
2.3.1. Mahpus-Personel İlişkileri.....	9
2.3.2. Kurum İdaresi.....	9
2.3.2.1. Kuruma Kabul	9
2.3.2.2. Disiplin Cezaları ve Adli Soruşturmalar	9
2.4. Psiko – Sosyal Servis Hizmetleri	10
2.5. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	11
2.6. İşyurtları	11
2.7. Dış Dünyayla Etkileşim.....	11
3. TAVSİYELER	12
3.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	12
3.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	13

KISALTMALAR

ARDEF	: Araştırma ve Değerlendirme Formu
BM	: Birleşmiş Milletler
CAT	: Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Kuçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CETAS	: Cezaevi Reçete Takip Sistemi
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
İKM	: İnfaz Koruma Memuru
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Kuçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

GİRİŞ

1. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) tarafından Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
2. 28.01.2014 tarihli ve 28896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari Protokol (OPCAT)”¹; sözleşmeye taraf ülkelerin işkence ve kötü muamele ile mücadele amacıyla her türlü alıkonulma mekânlarını ziyaret etmeye yetkili bir Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) kurması gerekliliğini hüküm altına almaktadır. TİHEK; kuruluş kanunu olan 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (1) bendiyle OPCAT hükümleri çerçevesinde, UÖM olarak görev yapmaktadır. Bu çerçevede, aynı maddenin (j) bendinde kurumun mahpus ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmektedir.
3. Bu görevin ifası kapsamında, 08.01.2020 tarihli TİHEK Başkanlık görev emri üzerine, 11.03.2020 tarihinde Bandırma 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir.
4. Ziyaret heyeti, ... dan oluşmuştur.

1. BANDIRMA 1 NOLU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU

1.1. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

5. Bandırma Ceza İnfaz Kurumları Yerleşkesinde bulunan 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü, barınmakta olan hükümlü ve tutukluların beslenme, sağlık, sosyal-kültürel faaliyetler, eğitim, psikolojik danışma, meslek edindirme gibi birçok alanda hizmet vermektedir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun kuralları çerçevesinde, hükümlü ve tutukluları toplumdan ayırıp ıslah ederek meslek kazandırmak suretiyle yeniden topluma kazandırma amacı doğrultusunda çalışmaktadır. Kurumda 92 koğu bulunmektedir. Bunların 52 adedi 14 kişilik, 8 adedi 10 kişilik, 18 adedi tek kişiliktir. 2 adet yumuşak oda ve 2 adet 14 kişilik geçici oda bulunmaktadır. Kurumdaki yatak sayısı 1423 adettir. Tek kişilik odalar 12 m², 14 kişilik koğuşlar 67 m², 10 kişilik koğuşlar 58 m² 'dir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

1.2. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

6. Kurum kapasitesi 1000 kişidir. Ziyaret tarihi itibariyle kurumda 1411 mahpus bulunmaktadır.
7. Kurumda 1 engelli mahpus bulunmaktadır.
8. Kurumda kadın mahpus bulunmadığından annesi yanında kalan çocuk da yoktur.
9. 18 adet tek kişilik oda bulunmakta, ağırlaştırılmış müebbet cezasından hüküm alanlar, hücreye koyma disiplin cezası ile cezalandırılanlar ile Adalet Bakanlığının talimatıyla, asayiş ve güvenlik nedenleriyle bu odalarda tutulanlar bulunmaktadır.

1.3. Kurum Personeli

10. Kurumda 2 tip mesai saati bulunmaktadır. Birinci mesai hafta içi 08:00 - 17:00 arasında olup ikinci mesai ise 4'lü vardiya sistemidir. 12 saat gündüz çalışan personeller 24 saat, 12 saat gece çalışan personeller ise 48 saat dinlenme yapmaktadır.
11. Kurumda fiilen görev yapan 206 personelin meslek grubu, unvanlarına göre dağılımı şu şekildedir:

Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	4
İdare memuru	1
Muhasebe Yetkilisi	Münhal
Sayman	1
Diş hekimi	1 (Yarı Zamanlı)
Doktor	1 (Yarı Zamanlı)
Öğretmen	2
Psikolog	2
Sosyal çalışmacı	1
İnfaz ve koruma baş memuru	3
İnfaz ve koruma memuru	182
Sağlık memuru	4
Teknisyen	1
Bilgisayar İşletmeni	3
Katip	1
Toplam	206

12. Kurumda görev yapan 206 personelin 83'ü lise, 41'i ön lisans, 78'i lisans, 4'ü yüksek lisans mezunudur.
13. Hizmet içi eğitim programları dahilinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Eğitim Merkezlerinde (Ankara, İstanbul, Denizli, Kahramanmaraş Eğitim Merkezleri) açılan eğitim programlarına Eğitim Merkezlerinin veya Kurumun uygun gördüğü ilgili personeller katılmaktadır. Bu eğitimlerin konuları; Kbs Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi, Uyap Ekranları Eğitimi, İşaret Dili Eğitimi, Uyap Mahkum Kabul ve Ziyaret Kabul Eğitimi, Yönetim Uygulamaları Eğitimi, İleri Ofis Programları Kullanımı Eğitimi, Yangın Söndürme Eğitimi, Emanet Eşya Eğitimi, Adaya Memur Yetiştirme Eğitimi, Sekreterlik Eğitimi, Hizmetli Personel Eğitimi, Mahkum Kabul Eğitimi, Sekreterlik Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, Engelli Tutuklu ve Hükümlü İle Çalışan Personel Eğitimi, Kurumsal İmaj ve İlişki Yönetimi Eğitimi, Gelen Evrak Birimi Eğitimi, Sağlık Memuru Mesleki Gelişim Eğitimi, Mektup Okuma Komisyonu Eğitimi, Ardef Bisis Eğitimi, Katip Yetiştirme Eğitimi, Öfke Kontrolü Eğitimi, Haber Yazma Teknikleri Eğitimi, Firar ve Firar Girişimi Önleme Eğitimi, Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi, Duyarlı Kapı X-Ray Kullanımı Eğitimi, Mesleki Müdahale Eğitimi, Kütüphanecilik ve Kütüphane Ekranları Eğitimi, Vardiya Personeli Uygulama Eğitimi, İnfaz ve Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, Teknik Hizmetler Birimi Eğitimi, Liderlik ve Yöneticilik Eğitimi, Öğretmenler Uyum Eğitimi şeklindedir.
14. Kurum personellerine yönelik insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muameleye karşı hizmet içi eğitim verilmemiştir ancak hizmet öncesi eğitimlerde bu konuların detaylı bir şekilde işlendiği belirtilmiştir.
15. Tutuklu ve mahkumlarla doğrudan temas içinde olan 185 personel bulunmaktadır.

2. TESPİT, GÖZLEM ve GÖRÜŞMELER

16. Habersiz yapılan ziyaret sırasında heyetimiz ilk olarak, Kurumumuz ve Ulusal Önleme Mekanizması hakkında ceza infaz kurumu yönetimine bilgi vermiş, Kurum müdürü ile görüşerek İnfaz Kurumu hakkında genel bilgiler almıştır. Ziyaret derinlemesine bir inceleme yapılması adına gerçekleştirilmiştir. Ziyaret sonrasında ilgili Kuruma ilettiğimiz tavsiyelerin ikinci bir ziyaret gibi yöntemlerle takibinin yapılacağı belirtilmiştir. Bir gün süren ziyaret sürecinde, koğuşlarda ya da kurumun çeşitli bölümlerinde bulunan mahpuslarla ceza infaz kurumu görevlileri bulunmaksızın, mahpuslara heyetimizin ziyaret amacı, görüşmelerde mahremiyetin korunacağı ve ulusal önleme mekanizmasının görev alanının neleri kapsadığı

bilgisi verilerek bu kişilerin şikâyet ve talepleri dinlenmiştir. Sonrasında ziyaret heyeti tarafından aktivite alanları, revir, psikososyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ile diğer ortak alanlar incelenmiş ve akabinde ziyaret sonlandırılmıştır.

2.1. Şikâyet ve Talep Mekanizmasının İşlerliği

17. İşlevsel şikâyet prosedürleri kötü muameleye karşı temel bir güvencedir.² Bu açıdan, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin doğrudan, ailesi tarafından veya yasal temsilcisi tarafından alıkonulma merkezi idaresine ve bağımsız organlara başvuru yapabilmesi gerekmektedir.
18. Dilekçeler sabah sayımı esnasında her mahpustan sorumlu baş memurluk biriminde görevli memurlar tarafından koğuşlardan alınmaktadır. Sorumlu infaz ve koruma baş memurluk incelemesinin ardından nöbetçi müdürün onayından sonra ilgili yerlere UYAP sistemi üzerinden gönderilmektedir. Dilekçeler, infaz işlemleri, mahkemelerle yapılan yazışmalar, hastane, revir, açık kuruma ayrılma, denetimli serbestliğe ayrılma gibi konuları içermektedir.
19. Son 6 aylık dönemde yapılan şikâyetlerin genellikle hastaneye sevklerin geç yapılması ile ilgili olduğu belirtilmiştir.
20. Son bir yıl içerisinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuran 3 kişi olduğu, olayla ilgili Savcılık tarafından soruşturma başlatıldığı, hükümlü ve tutuklara darp cebir raporunun alındığı ve mahpuslar ile memurların ifadelerinin alındığı, olayla ilgili kamera kayıtlarının savcılığa gönderildiği belirtilmiştir.
21. Kendileri ile görüşme yapılan mahpusların bir kısmı dilekçelerinin dikkate alınmadığını veya gerekli yerlere gönderilmediğini iddia etmiştir.

2.2. Fiziksel Koşullar

2.2.1. Genel Bilgiler

22. CPT'ye göre cezaevlerindeki tutulma şartlarının bütün boyutları CPT'nin görev alanına girmekte; düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz kaynaklardan dolayı kötü muamele ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bir tesisteki genel yaşam kalitesi, CPT açısından oldukça önemlidir. Söz konusu yaşam kalitesi, büyük ölçüde mahkumlara sunulan faaliyetlere ve mahkumlar ve personel arasındaki ilişkilerin genel durumuna dayanmaktadır.³

² CPT, Yetişkinler İçin Psikiyatri Kurumlarında Kısıtlama Yöntemleri, CPT/Inf(2017).

³ CPT 2. Genel Rapor, Cezaevleri, [CPT/Inf (92) 3]

23. Kurumda düzenli olarak aylık ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.
24. Mahpuslar kurum kantininden temizlik malzemesi temin edebilmektedir.
25. Her mahpusa günlük 50 litre sıcak su, 200 litre soğuk su düşecek şekilde açık ceza infaz kurumundan temini sağlanarak koğuşlara verilmektedir. Belirli aralıklarla su kesintileri yaşanmaktadır.
26. İçme suyu ihtiyacının çeşme suyundan veya kantinde satılan sulardan karşılanabildiği belirtilmiştir.
27. Her koğuşta birer adet tuvalet ve banyo bulunmaktadır.
28. Özellikle kalabalık koğuşlarda tuvalet ve banyonun tek olması nedeniyle sorun yaşandığı mahpuslarca ifade edilmiştir.
29. Nelson Mandela Kurallarına göre, Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değerleri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.⁴
30. Vejetaryen, diyet ve özel diyet şeklinde yemeklerin açık ceza infaz kurumunda hazırlanarak Kuruma iletildiği idarece belirtilmiştir.
31. Yemeklerin az verildiği, örnek olarak bir elmayı iki kişinin yediği, mahpuslar tarafından yoğun bir şekilde dile getirilmiştir.
32. Yaz aylarında güneş enerjisi, kış aylarında doğal gaz sisteminden faydalanılarak ısınma sağlanmaktadır.
33. Tekli odaların havalandırma bahçeleri 84 m2 (birden çok koğuşun aynı bahçeye çıkması sebebiyle), 10 kişilik koğuşların havalandırma bahçeleri 25 m2, 14 kişilik koğuşların havalandırma bahçesi 33 m2'dir.

2.2.2. Kırılgan Gruplar

34. Kurumda çocuk koğuşu ve kadın koğuşu bulunmamaktadır.

2.2.3. Sağlık Koşulları

35. Kuruma ilk girişte mahpuslar sağlık kontrolünden geçirilmektedir.
36. Kurum revirinde 1 doktor, 4 sağlık memuru ve aile hekimliğine bağlı 1 hemşire bulunmaktadır.
37. Revirde mesai saatleri içerisinde 8 saat sağlık hizmeti verilmektedir.

⁴ Nelson Mandela Kuralları, k. 22/1

38. Kurum sağlık servisi mahpusların muayenesi, ilaç takibi ve kontrolleri, hastaneye sevk işlemleri, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini sunmaktadır.
39. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ ile T¼rk Eczacılar Birliği arasında imzalanan ‘‘Adalet Bakanlığı Kapsamındaki Kişilerin T¼rk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol’’ erevesinde 1 Kasım 2019 tarihi itibariyle T¼rk Eczacıları Birliği Cezaevi Reçete Takip Sistemi (CETAS)’ne geçilmiştir. İlaçlar bu doğrultuda temin edilmektedir.
40. Reçete edilen ilaçlar anlaşmalı eczanelerden temin edilerek mahpuslara revirde görevli personel tarafında teslim edilmektedir.
41. Bulaşıcı hastalıklara Kurumca önlemler alındığı belirtilmiştir. Bulaşıcı hastalıklar hakkında gerekli gör¼len durumlarda mahpusların ve kurum personelinin bilgilendirildiği ifade edilmiştir. Örneğin uyuz konusunda kurum personellerine eğitim verildiği, damlacık veya solunum yolu ve temas yoluyla bulaşıcı hastalığı olanlar hariç diğer bulaşıcı hastalığı olanlar buldukları koğuşlardan tecrit edilmediği, bulaşıcı hastalığı olanlara ayrımcılık uygulanmayıp, hasta mahremi gözetilerek sadece sağlık durumu hakkında mahpusun kendisinin bilgilendirildiği ifade edilmiştir.
42. H¼k¼ml¼ ve tutuklular Kurumda görev yapan aile hekimi tarafında muayene edilerek uygun gör¼len polikliniklere sevk edilmektedir. Sevki yapılan mahpusların listesi Bandırma Ceza infaz Kurumları Yerleşkesi Jandarma Tabur Komutanlığının belirlediği sayı ve suç gurubunda sırasıyla Bandırma Devlet Hastanesi ilgili polikliniklere götür¼lmektedir. Durumu aciliyet arz eden h¼k¼ml¼ ve tutuklulara(kalp rahatsızlığı vb) öncelik tanınmaktadır.
43. Sevk mesajında belirtilen saatte jandarmanın kuruma giriş yaptığı sırada mahpusların kimlik tespitleri ve üst aramaları yapılmaktadır. Bundan sonra suç, yaş vb. ayrımı yapılarak Açık Ceza İnfaz Kurumuna ait ring araçlarına h¼k¼ml¼ ve tutuklular sıra ile bindirilmektedir. Bandırma Devlet Hastanesinde mahkum koğuşu ve mahkum bekleme yerleri mevcut olup yine suç, yaş vb. durumlarına göre bu yerlerde poliklinik sırası gelene kadar mahpusların tutulduğu ifade edilmiştir. Bekleme yerlerinde tuvalet, lavabo ve pencerelerin mevcut olduğu, sırası gelen mahpusun infaz ve koruma memuru eşliğinde ve jandarma nezaretinde güvenlik tedbirleri alınarak ilgili polikliniklere götür¼ld¼đ¼ belirtilmiştir.
44. Revirde sağlık hizmetlerinin mahpuslara sunumu sırasında çeşitli aksaklıklar olduğu mahpuslar tarafında dile getirilmiştir.

45. Hastaneye sevklerin erken terhisler ve bunun sonucunda azalan asker sayısı nedeniyle gecikebildiği mahpuslar tarafından ifade edilmiştir.
46. Akşam saatlerinde havalandırmanın kapanıyor olması nedeniyle tuvaletlerde ve banyolarda sigara içildiği, bu durumun sigara içmeyen kişileri rahatsız ettiği belirtilmiştir.

2.2.4. Kantin

47. Kurumda mahpuslar ihtiyaç istem fişi doldurmaları halinde haftanın iki günü bir gün sebze ve meyve, bir günü ise kantin ihtiyaçlarını haftalık 500 TL'lik üst limitle temin edebilmektedir.
48. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kantinde satılan ürünlerin çeşitlendirilmesi ve istenilen ürünlerin kendilerine ulaşmasında yaşanan gecikmelerin önlenmesi talebinde bulunulmuştur.

2.3. Personel ve Yönetim

2.3.1. Mahpus-Personel İlişkileri

49. Kurumda görev yapan infaz koruma memurlarının mahpuslara karşı tutumlarının olumlu olmadığı birden fazla koğuştta ifade edilmiştir.

2.3.2. Kurum İdaresi

2.3.2.1. Kuruma Kabul

50. Kuruma ilk gelişlerinde mahpuslara Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 46'ncı ve ilgili diğer maddelerine uygun olarak; arama elbisesi giydirilip, önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp, sonra bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılarak aranmalıdır.
51. Kuruma ilk girişte, arama elbisesi giydirilmeden sadece mahpusun iç çamaşırı kalacak şekilde arama yapıldığını iddia eden mahpuslar bulunmaktadır.

2.3.2.2. Disiplin Cezaları ve Adli Soruşturmalar

52. Son bir yıl içinde hakkında disiplin cezası uygulanan mahpusların bulunduğu ve mahpuslara kınama, ziyaret yasağı, hücre cezası, haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma gibi cezalar uygulandığı belirtilmiştir.
53. Kurumda yaşanan ve ilgili mercilere bildirilen adli vaka sayısı (suç duyurusu) 32 adettir.

54. İnfaz kurumunda yumuşak oda bulunmaktadır.⁵

55. Kurumda 130 kamera olduğu ve her alanı gördüğü ifade edilmiştir. Kayıtların 90 – 200 gün arası tutulabildiği belirtilmiştir.

2.4. Psiko – Sosyal Servis Hizmetleri

56. Psiko-sosyal serviste 1 sosyal çalışmacı, 1 psikolog ve 2 psiko-sosyal memuru görev yapmaktadır.

57. Psiko-sosyal servis; Kuruma yeni gelen mahpusların ilk görüşmelerini yapmakta ve bu görüşmede psiko sosyal servis hakkında mahpusa bilgi vermektedir. Kuruma yeni gelen mahpus için gerekli formları (ARDEF Formu, Gözlem Sınıflandırma Formu ve Tanıma Formu) düzenlemekte ve form neticesinde ortaya çıkan Genel İhtiyaç ve Risk Raporu sonucuna göre veya yapılan gözlemlere göre gerekli müdahale programını uygulamaktadır.

58. Psiko-sosyal servis, mahpusların dilekçe ile başvuruları sonucunda birime yönlendirilmeleri halinde kurumla ilgili sıkıntıları, ailevi sorunları ve psikolojik sorunları hakkında bireysel görüşmeler yapmaktadır.

59. Mahpuslara, öfke kontrolü, alkol ve madde bağımlılığı, iletişim ve kişisel gelişimle ilgili gurup çalışmaları yapılmaktadır. Gerek görülmesi halinde mahpusların ailesi ile görüşmeler yapılmaktadır.

60. Kurumda “intiharın önlenmesi kurulu” bulunmaktadır.

61. Mahpuslarda genel itibariyle görülen psikolojik rahatsızlığın anti-sosyal kişilik bozukluğu psiko-sosyal servis çalışanları tarafından belirtilmiştir.

62. Personelle de sürekli bireysel görüşme yapıldığı psiko-sosyal servis çalışanları tarafından ifade edilmiştir.

63. Kurum mevcudunun yüksek oluşu nedeniyle psikologla görüşebilmede bazı aksaklıklar yaşanabilmektedir.

⁵ Bu odalar, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzüğün “Kısıtlayıcı önlemler” başlıklı 185’inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca; tehlikeli hâlde bulunan, kurum güvenliğini, kendisinin veya diğer kişilerin güvenliğini ciddi tehlikeye düşüren hükümlü/tutukluların "saatlerle" ifade edilebilecek sürelerle, hükümlünün saldırganlığının devam edip etmediğinin belirli aralıklarla sakinleşip sakinleşmediğinin kamera ile gözlem ve kontrolünün yapıldığı odalardır.(TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, *Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Raporu*, 2018, s.15)

2.5. Eğitsel, Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler

64. Kuruma ilk girişte mahpusların eğitim ve mesleki durumları yapılan ilk görüşmeyle tespit edilerek böylece mahpusların salıverilmesine kadar geçen süreç içerisinde gerekli olan eğitim programlarının hazırlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda: Yetişkinler Birinci ve İkinci Kademe Okur Yazarlık Kursları, Yaygın Öğretim Kurumları Çalışmaları, Dini Gelişim ve Manevi Rehberlik Çalışmaları, Kütüphane Faaliyetleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Çalışmaları, Sosyal, Kültürel ve Sportif Faaliyetlerine yönelik çalışmalar yürütüldüğü ifade edilmiştir. Mahpusların, okuma ve yazma, açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi ve açık öğretim üniversite eğitimine devam etmelerine imkan tanındığı belirtilmiştir.
65. Ziyaret sırasında açık spor salonunda bir koğuşun futbol oynadığı, kapalı spor salonunda başka bir koğuşun voleybol oynadığı, konferans salonunda 8 kişilik bir gurubun bağlama kursunda olduğu, derslikte ise birinci kademe okuma-yazma kursunun olduğu görülmüştür.
66. Halı saha gibi sportif aktiviteler haftada bir kez 45 dakika kullanılmaktadır. Kursların açılması ve katılım konularında çeşitli aksaklıklar yaşanabilmektedir.
67. Kurumda kütüphane bulunmaktadır. Kurum kütüphanesinde felsefi, dini, psikoloji ile alakalı, toplum, doğa bilimleri, matematik, edebiyat, coğrafya ve tarih kitapları mevcuttur.
68. Görüşme yapılan bir kısım mahpuslar kütüphanede bulunan kitapların çeşitlendirilmesi talebinde bulunmuştur.
69. Koğuşlara birden fazla müzik aleti alınmasının sağlanması konusunda talepte bulunan mahpuslar bulunmaktadır.

2.6. İşyurtları

70. Kurumda iş yurdu olarak terzi atölyesi ve kantin bulunmaktadır. 33 mahpus terzi atölyesinde, 14 mahpus da kantinde çalışmaktadır.
71. Çalışma saatleri hafta içi 09.00-12.00 / 13.30-17.00 şeklindedir.

2.7. Dış Dünyayla Etkileşim

72. Ziyaret tarihinde, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında görüşler koğuş programına göre yapılmaktadır. Mahpuslar üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile arkadaş görüş listesinde belirtilen kişiler ile görüş yapılabilmektedir.
73. Telefon hakkı ise, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 88'inci maddesi doğrultusunda 3'üncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile arkadaş görüş listesinde belirtilen kişilerle haftada 10 dakika yapılabilmektedir. Ağırlaştırılmış

müebbet hapis cezası alan hükümlülere ise 15 günde 1 defa olmak üzere telefon görüşü yaptırılmaktadır.

74. Mahpuslar öğrenim gören çocuklarıyla hafta içi olmak üzere yarım gün eğitim gören çocuklarıyla öğleden önce veya öğleden sonra, tam gün eğitim gören çocuklarıyla da saat 16:00 ile 16:45 arasında 10 dakika telefon görüşmesi yapabilmektedir.
75. Ziyaret tarihi itibariyle mahpuslar ayda 3 kapalı ve 1 açık görüş yapmakta olup açık görüş süresi 50 dakikadır. Hükümlü ve tutukluların öğrenim gören çocuklarıyla görüşme talebinde bulunması halinde cumartesi günleri hükümlü veya tutuklunun öğrenim gören çocuklarıyla görüşleri yapılmaktadır.
76. Hafta sonu görüşlerine, mahpusların sadece öğrenci olan çocukları kabul edilmekte, okul çağı öncesindeki çocuklar dahil olmak üzere mahpusların öğrenci olmayan çocukları kabul edilmemektedir.
77. 25 televizyon kanalı bulunmaktadır. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin artırılması konusunda mahpuslar tarafından talepte bulunulmuştur.

3. TAVSİYELER

3.1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

78. Kurum personellerine yönelik insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muameleye karşı hizmet içi eğitim verilmesi,
79. Dilekçelerin dikkate alınmadığı veya ilgili yerlere gönderilmediği iddialarının önlenmesi adına etkin bir dilekçe takip sistemi kurulması,
80. Sigarasız koşulların oluşturulması,
81. Mahpuslara verilen yemeklerin miktarının artırılması,
82. Revirde sağlık hizmetlerinin sunumu sırasında insan hakları kurallarına uygun davranılması,
83. Kantinde satılan ürünlerin çeşitliliğinin artırılması ve mahpuslara iletiminde gecikmelerin önlenmesi,
84. İnfaz koruma memurlarının mahpuslara karşı tutumunun ıslah fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesi için yapıcı ve pozitif olmasının sağlanması,
85. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük' ün 46'ncı ve ilgili diğer maddelerine uygun olarak; kuruma ilk girişte mahpuslara arama elbisesi giydirilip, önce bedenin üst kısmındaki giysiler çıkarttırılıp, sonra bedenin alt kısmındaki giysiler üst kısmındaki giysiler giyildikten sonra çıkarttırılarak aranması,

86. Kurum mevcudu göz önünden bulundurulacak psikososyal servis çalışanlarının sayısının artırılması için girişimde bulunulması,
87. Mahpuslarla yapılan grup terapilerinin sayısının artırılması,
88. Kursların mahpusların genelini katılmayı sağlayacak şekilde yaygınlaştırılması,
89. İmkanlar ölçüsünde kütüphanede bulunan kitap sayısının artırılması ve kitapların çeşitlendirilmesi,
90. “Her hükümlüye, elektrikli olmamak ve idarece belirlenen saatlerde kullanılmak koşuluyla, vurgulu çalgılar dışında saz, ud, gitar, kemençe, keman, flüt, mızık, ney, kanun gibi müzik aletlerinden birisi verilebilir. Birden çok hükümlünün bulunduğu oda veya koğuşlarda, bu konuda bütün hükümlülerin rızalarının alınması zorunludur.”⁶ Bu doğrultuda tüm mahpusların rızası alındığı takdirde koğuşlarda bulunan mahpuslardan talep edenlerin tümüne müzik aleti verilmesi,
91. Hafta sonu görüşlerine, mahpusların sadece öğrenci olan çocuklarının kabul edilmesi, okul çağı öncesindeki çocuklar dahil olmak üzere mahpusların öğrenci olmayan çocuklarının kabul edilmemesi biçimindeki uygulamanın sonlandırılarak öğrenci olma şartı aranmaksızın mahpusların çocukları ile hafta sonu açık görüşlerini yapabilmeleri,
92. Televizyon kanallarının çeşitliliğinin artırılması, farklı dillerde yayın yapan kanalların eklenmesi,

3.2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

93. Ziyaret edilen ceza infaz kurumlarının genelinde olduğu gibi rapora konu ceza infaz kurumunda da mevcut olan hastaneye sevklerde gecikmelerin önüne geçilmesi adına tedbirler alınması,
tavsiye edilmektedir.

⁶ 3/4/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 35, 62 ve 70 inci maddesi hükümlerine göre hazırlanmış Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik, m.10.

KARŞI OY GEREKÇESİ

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK insan onurunu temel alarak;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak,

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak,

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Kısaca 6701 sayılı kanunla Kuruma verilen görev **İNSAN ONURU TEMELİNDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTİR.**

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Ziyaretler sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için, Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak, ilgilere tavsiyelerde bulunulur.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Ek İhtiyari Protokolün 20. maddesinde de Ulusal Önleme Mekanizmasında asgari olarak bulunması gereken yetkiler de belirlenmiştir. Bu yetkiler aynı zamanda 6701 sayılı Kanunla Kuruma verilmiştir.

1-Tüm alıkoyma yerlerinde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin sayısının yanı sıra, bu tür yerlerin sayısı ve bulunduğu yere yere ilişkin her türlü bilgiye ulaşmak,

2-Bu kişilere yönelik tutum ve alıkonulma koşullarına ilişkin tüm bilgiye ulaşmak,

3-Tüm alıkoyma yerlerine ve bunların binalarına ve tesislerine ulaşmak,

4-Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerle, tanık bulunmaksızın, doğrudan doğruya ya da gerekli görülüyorsa çevirmen aracılığıyla veya Ulusal Önleme Mekanizmasının konuyla ilgili bilgi verebileceğine inandığı başka herhangi biriyle özel görüşmeler yapmak,

5-Ziyaret etmek istenen yerleri ve görüşmek istenen kişileri serbestçe seçmek.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği onu, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturması veya bir teftiş şeklinde yapılamaz.

Cezaevleri özelinde 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda İdarenin sorumlu olduğu hususlar ile mahkumların hak ve yükümlülükleri açıkça belirtilmiştir. Bu Kanunun uygulanmasını denetlemek te Kurumun görevi değildir.

Ancak Kurumun raporlarında Ulusal Önleme Mekanizması kapsamı dışında kalan hususlar öne çıkmaktadır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında elde edilen bulgular ise sadece bulgu ve tespit olarak kalmakta Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında bir değerlendirme yapılmamaktadır.

“İşkence ve Kötü Muamele” kelimeleri raporda “sadece” bulunmaktadır. Oysaki kanun ve diğer uluslararası sözleşmeler ötesini aramaktadır.

Raporda “Mahpuslar yoğun olarak infaz ve koruma memurlarının kendilerine karşı tutum ve davranışlarından, Kurum personelinin kendilerine yönelik olumsuz tutum sergilediklerinden yakınmışlardır. Ayrıca yönetim ve baş memurun kaba ve ilgisiz olduklarından şikâyet edenler olmuştur.” Şeklinde bir paragraf yer almaktadır. Kurumun asıl görevi bu uygulamaları ortaya çıkarmak, kötü muamele olabilecek uygulamalardan vazgeçilmesi için ilgili yerlere tavsiyelerde bulunmaktır. Soyut beyanlara rapora yer verilmesi uygun olmadığı gibi alıkonma yerlerini de töhmet altında bırakmaktadır.

Kanunla kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları tarafından yerine getirilir. Bu hükmün amacı insan hakları uzmanı bakışı açısını çalışmalara yansıtarak Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtilen ilkeler doğrultusunda raporların hazırlanmasıdır.

Ayrıca tavsiyeler somut, kısa ve öz olmalıdır. ("..... şeklindeki uygulama/davranış/tutum işkence/kötü muamele teşkil edebileceği değerlendirildiğinden bu uygulamadan vazgeçilmesi/yeniden gözden geçirilmesi... tavsiye olunur.)

Sonuç olarak Kurumun Ulusal Önleme Mekanizması kapsamındaki görevini İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde yerine getirmedeği kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

Saffet BALIN
Kurul Üyesi